

MODELY REFORIEM VEREJNEJ SPRÁVY V ČESKEJ REPUBLIKE A SLOVENSKEJ REPUBLIKE

MAREK VRBINČÍK

Fakulta sociálnych vied/ UCM Trnava, Slovenská republika

Abstract in original language

Po rozpade spoločnej federácie sa obe krajiny ocitli tvárou v tvár spoločensko – politickým problémom, ktorým už museli čeliť samostatne a bez možnosti zbavenia sa zodpovednosti. Jednou z hlavných otázok bola reforma verejnej správy, ktorá bola v minulosti často krát trecou plochou medzi politickými predstaviteľmi oboch národov.

Key words in original language

Česká republika, Slovenská republika, reforma, regionálna samospráva

Abstract

After the Czechoslovak federation was dissolved, both countries had to face both, social and political problems, on their own, without the option of shifting the responsibility from one to another. One of the main issues was the public administration reform that was for multiple times the source of quarrels among politicians in both countries.

Key words

Czech Republic, Slovak Republic, reform, regional self – government

1. ÚVOD

Pri vzniku väčšiny nových štátnych útvarov môžeme pozorovať podobný scenár vytýčenia priorit vládnej moci. Jedná sa najmä o potrebu prijatia ústavy, ako najvyššieho zákona, ktorý „zakonzervuje“ a uchráni nadobudnuté zmeny. Tento krok často krát nasleduje práve reforma resp. prispôsobenie verejnej správy potrebám novovzniknutého štátu. Inak tomu nebolo ani v prípade rozpadu ČSFR a vzniku Českej republiky a Slovenskej republiky. Predstavitelia oboch krajín proklamovali snahu o demokraticky riadený štát, ktorý má ambíciu zapojiť sa do európskych štruktúr. Táto ambícia bola bezpodmiečne spojená s existenciou a fungovaním územnej samosprávy ako integrálnej súčasti zreformovanej podoby verejnej správy. Aj keď základ územnej samosprávy (najnižšiu územnú jednotku - obec) implementovali do svojho systému správy obe krajiny, stalo sa tak ešte v podmienkach spoločného federálneho štátu, jej regionálnu úroveň nedokázali zaktivizovať ani niekoľko rokov po zisku samostatnosti. Paradoxne, vznik regionálnej samosprávy predpokladali ústavy oboch republík (čl. 64 Ústavy SR a čl. 99 Ústavy ČR). Avšak ďalší vývoj politickej situácie ako v

Slovenskej tak aj v Českej republike spôsobil, že kreovanie druhej úrovne samosprávy sa ocitlo na relatívnom okraji záujmu jednotlivých vlád. Aj z tohto dôvodu sme sa vybrali tento komplikovaný a dlhodobý proces za predmet nášho skúmania. Analyzovať a následne komparovať reformné kroky, ktoré síce v konečnom dôsledku sfunkčnili regionálne samosprávy, sa javí ako vhodná téma pre hodnotenie spoločných resp. rozdielnych črt samostatného vývoja oboch krajín.

2. GENÉZA REGIONÁLNEJ SAMOSPRÁVY V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY¹

K procesu vzniku druhej úrovne samosprávy nie je možné pristupovať izolovane, a preto sa v úvode tejto časti príspevku stručne zaoberám aj zásadnými reformnými krokmi organizácie verejnej správy po zisku samostatnosti v roku 1993. V súlade s napísaným nie je možné vynechať ani podmieňujúce opatrenia a okolnosti, ktoré sú v konečnom dôsledku prekvizitami právnej normy o samosprávnych krajoch.

PODOBY REFORIEM PRIESTOROVEJ ORGANIZÁCIE VEREJNEJ SPRÁVY PO ROKU 1993

Momentom, ktorý uzavrel prechodnú etapu reforiem organizácie verejnej správy je etablovanie nového územného a správneho členenia štátu.²K zmene v priestorovom usporiadaní došlo prijatím zákona NR SR č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky a zákona NR SR č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Týmito zákonnými opatreniami vzniklo pre potreby správy štátu 8 krajov a 79 okresov. Podľa znenia zákona č. 221/1996 Z. z. je „územie Slovenskej republiky jednotné a nedeliteľné a na výkon správy sa vytvárajú územné celky (územná samospráva) a správne celky (štátna správa)“ (Z. č. 221/1996 Z.z.). Územnými celkami sú obce a územné obvody vyšších územných celkov – samosprávne kraje³ a správnymi celkami sú kraje, okresy a vojenské obvody. Územný obvod kraja a územný obvod okresu sú územnými obvody na výkon pôsobnosti orgánov štátu (Z. č. 221/1996 Z.z.). Pre potreby výkonu štátnej správy i samosprávy boli zriadené totožné územné obvody krajov. Uvedené rozhodnutie bolo prijaté z „dôvodu, aby štátne inštitúcie, ako aj orgány samosprávy pôsobili na rozvoj rovnakého územia“ (Šveda

---

¹ Uvedená časť je výstupom z rigorózneho práce autora.

² Predmetný zákon rieši zvlášť územné a správne usporiadanie a nie územnosprávne, čo sa prejavilo v realizácii iba novej priestorovej štruktúry správy štátu.

³ Táto terminologická nejednoznačnosť pramení aj zo znenia zákonov SR, v ktorých figurujú oba výrazy.

a kol., 1996, s. 8). Stalo sa tak napriek diferenciacii nástrojov, ktorými obe zložky verejnej správy disponujú, avšak ich cieľ a záujem je rovnaký (Šveda a kol., 1996). Implementácia uvedených právnych noriem signalizovala nielen vznik druhej úrovne samosprávnej zložky verejnej správy, ale aj recepciu krajského zriadenia, ktoré jestvovalo na Slovensku v rokoch 1949 – 1969 a 1971 - 1990. Konkrétne správne usporiadanie vzišlo ako výslednica kritického zhodnotenia troch pracovných návrhov⁴. Jeho prijatie sa však nezaobišlo bez kritiky. Vytvorením 8 krajov sa totiž narušila prirodzená regionálna diferenciacia Slovenska. Namiesto plánovaných ekonomicky homogénnych celkov tak vznikli heterogénne územné jednotky, čím sa zároveň narušila vnútorná integrita prirodzených regiónov Slovenska.

Realizácia vyššie spomínaných zákonov spôsobila posilnenie pozície štátnej správy na úkor samosprávy miestnej. Vládna koalícia si prepojením exekutívnej a legislatívnej moci na centrálnej úrovni a s tým súvisiacim posilnením vplyvu koalície na miestnu štátnu správu zaručila rozhodovanie „nielen o obsadzovaní orgánov miestnej štátnej správy, ale prostredníctvom legislatívnych a ekonomických nástrojov aj o tom, kto bude úspešným politikom na komunálnej úrovni“ (Nižňanský, 2005, s. 243). Slovom Dr. Leona Sokolovského „verejná správa bola vždy využívaná predovšetkým ako mocenský nástroj. Preto sa jej bezprostredne dotýkali všetky zmeny či zlomy v ovládaní štátu, národa. Každý režim bol v konečnom dôsledku od nej závislý. Preto sa ju snažil uspôsobiť pre svoje vlastné potreby a ciele tak, aby mu pomáhala upevňovať získané mocenské pozície, uľahčila ovládať príslušný priestor, v ňom žijúce obyvateľstvo a umožnila v zárodku eliminovať prípadné odstredivé tendencie smerujúce k jeho odstráneniu, a to až po hranicu jej účinnosti s ozbrojenými zložkami“ (Verejná správa bola vždy mocenským záujmom, 1995).

---

⁴ Jednalo sa o stabilizačný, integračný a reštitučný model územnosprávneho usporiadania. Stabilizačný model predpokladal vytvoriť 3 až 4 vyššie štátne správne celky, 32 až 45 nižších správnych celkov miestnej štátnej správy a okolo 110 až 150 miestnych správnych jednotiek územnej samosprávy. Obce by boli organizované na istej úrovni spádových, strediskových obcí čiže viac obcí by tvorilo miestnu správnu jednotku. V rámci integračného modelu sa navrhovalo vytvoriť 7 až 8 vyšších správnych celkov a rovnaký počet vyšších územných celkov. Druhý stupeň by tvorilo 110 až 150 nižších správnych celkov. Na nižšie správne celky by nadväzoval rovnaký počet miestnych správnych celkov, ktoré by vykonávali spoločne miestnu štátnu správu a územnú samosprávu. Reštitučný model počítal s čiastočným obnovením správy územia Slovenska z povojnového obdobia 2. ČSR. Reštitučný model navrhoval ustanoviť 7 až 8 vyšších správnych celkov, okolo 75 až 90 nižších správnych celkov miestnej štátnej správy. Na miestnu štátnu správu by nadväzovalo 15 až 16 vyšších územných celkov (župný systém) samosprávy a okolo 250 až 300 miestnych jednotiek územnej samosprávy (Šveda a kol., 1996).

STRATÉGIA REFORMY PRIESTOROVEJ ORGANIZÁCIE VEREJNEJ SPRÁVY PO ROKU 1998

Parlamentné voľby v roku 1998 aj napriek účelovým krokom a následnej zmene volebného zákona zo strany vtedajšej vládnej koalície na čele s HZDS priniesli vznik novej vládnej koalície SDK, SMK, SDE a SOP. Voľby síce vyhralo HZDS, na zostavenie vlády však nezískalo potrebných partnerov, a tak prišlo k zmene, ktorá dávala nádej na smerovanie ku konsolidácii politického prostredia a demokracie na Slovensku. Vynárali sa však obavy, či nová vládna koalícia bude schopná nájsť kompromisy v zásadných otázkach týkajúcich sa podstatných reforiem. Volebný kompromis, s ktorým vstupovali tieto subjekty do volieb – poraziť Mečiarovo HZDS - sa zrodil pomerne ľahko, pred novou vládou však stáli omnoho komplikovanejšie výzvy v prostredí, v ktorom narastalo sociálne napätie so zlou ekonomickou situáciou. Všetky strany novovzniknutej koalície však boli odhodlané zmeniť vtedajší stav (Mesežnikov – Nižňanský, 2002).

Charakteristickým znakom pre nasledujúce roky bola príprava strategických a koncepcných materiálov v súlade s deklarováým cieľom kontinuity decentralizačného procesu. Prvým z týchto materiálov bola Stratégia reformy verejnej správy prijatá vládou Slovenskej republiky v r. 1999 uznesením č. 695/1999. Vláda SR sa v tomto dokumente zhodla na „potrebe vytvorenia uceleného modelu reformy verejnej správy s dôslednou časovou etapizáciou, zhodnotením finančných dopadov, organizovaním racionalizačných opatrení najmä vo sfére prierezových procesov verejnej správy a ich prejavov v konkrétnej organizácii ústrednej a územnej správy“ (Stratégia reformy verejnej správy, 1999). Stratégia tak predstavovala ucelený dokument, ktorý obsahoval základné princípy a zásady procesu decentralizácie, dekoncentrácie, modernizácie a racionalizácie verejnej správy. Stratégia tiež počítala s vytvorením vyšších územných celkov. Vo februári 1999 v súlade s požiadavkou garancie procesu reformy nadrezortnou inštitúciou bol menovaný do funkcie splnomocnenec vlády pre reformu verejnej správy⁵, čím sa zmenil prístup k ďalšej príprave a realizácii reformy.

V nadväznosti na spomínanú stratégiu vláda v apríli roku 2000 prijala Koncepciu decentralizácie a modernizácie verejnej správy (ďalej len Koncepcia). Koncepcia dopĺňa a bližšie rozpracováva zásady definované v Stratégii. Dokument je logicky usporiadaný do uceleného celku, ktorý postupne pojednáva o cieľoch reformy verejnej správy, ktoré Koncepcia definuje takto:

- „odporučiť mieru decentralizácie právomocí zo štátnej správy na územnú, samosprávu a návrh organizácie verejnej správy,

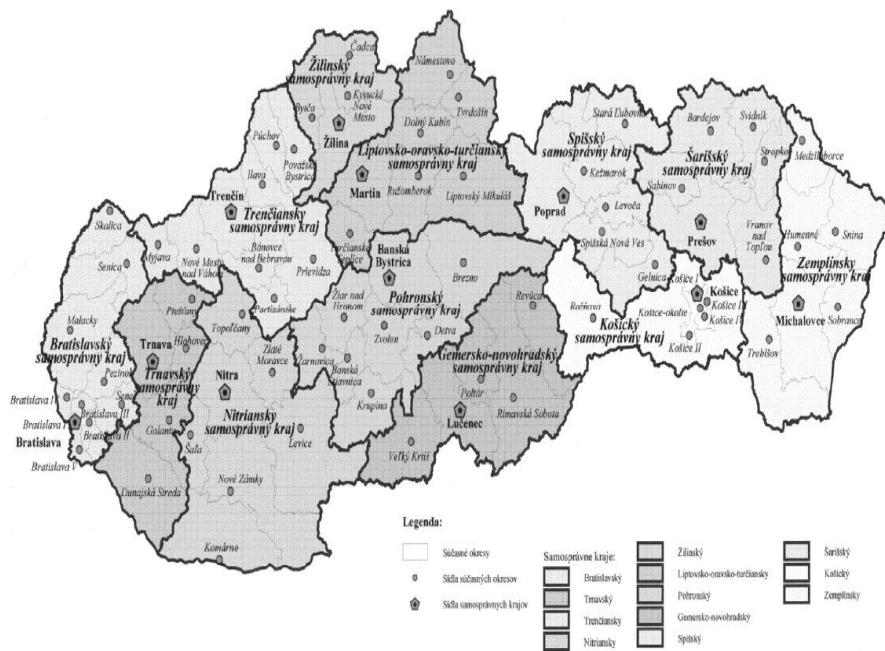
---

⁵ V rokoch 1999 až 2001 zastával túto funkciu Ing. Viktor Nižňanský, PhD.

- navrhnúť zmeny územného a správneho usporiadania,
- definovať zásady súvisiacich koncepcií,
- posúdiť ekonomickú a personálnu náročnosť navrhovaných zmien,
- odporučiť ďalší postup prípravy a riadenia procesu“ (Konceptia, 2001, s.5).

Z uvedeného je zrejmé, že oba dokumenty počítali so zmenou priestorovej organizácie verejnej správy Slovenskej republiky prostredníctvom vytvorenia samosprávy vyšších územných celkov. Na základe pomerne rozsiahlej analýzy bol vypracovaný model, ktorý predpokladal vytvorenie 12 vyšších územných celkov. Takýto model by predstavoval upravený župný variant so zmenšeným počtom regionálnych celkov. Tento návrh vychádzal z kritérií regionalizácie, realizácie symetrického modelu usporiadania, decentralizácie kompetencií a z toho vyplývajúcich zmien v rámci organizácie územnej verejnej správy a požiadaviek na znižovanie výdavkov na verejnú správu (Reforma verejnej správy v SR). Nové územné členenie Slovenskej republiky bolo schválené uznesením vlády č. 491/2000. V súlade s týmto uznesením mali od roku 2002 pôsobiť orgány samosprávy v 12 vyšších územných celkoch .

Grafické zobrazenie nového územnosprávneho členenia Slovenskej republiky schválené uznesením vlády č. 491/2000.

Zdroj: Nižňanský, 2005.

Alternatívny návrh usporiadania vyšších územných celkov počítal s vytvorením 8 vyšších územných celkov v hraniciach dnešných krajov. Vo všeobecnosti sa objavili aj varianty, ktoré obsahovali návrh s počtom krajov menším ako 8, tie boli ale z posudzovania

eliminované z dôvodu nespĺňania kritérií na plnenie funkcií samosprávy vyšších územných celkov (Mesežnikov – Nižňanský, 2002).

Samotnému prijatiu zákona o samospráve vyšších územných celkov predchádzala novela ústavy SR vo februári 2001, ktorá posilnila právomoci územnej samosprávy, najmä teda jej druhej úrovne – vyšších územných celkov v oblasti financovania, hospodárenia s majetkom, priamej demokracie, vydávania všeobecne záväzných nariadení vo veciach vlastnej pôsobnosti, volieb do orgánov a možnosti prenesenia štátnej správy na územnú samosprávu (Nižňanský, 2005).

ZRIADENIE REGIONÁLNEJ SAMOSPRÁVY

Ako som už viac krát uviedol, zákonom č. 221/1996 Z.z. sa obnovilo krajské zriadenie, ktoré do súčasnosti v zásade nezmenilo svoju podobu. Reforma tohto priestorového usporiadania správy štátu bola očakávaná najmä v dobe konštituovania druhej úrovne samosprávy.

Vládne návrhy zákona o samospráve vyšších územných celkov a voľbách do orgánov krajskej samosprávy boli v parlamente prerokované v priebehu leta roku 2001. Začiatkom júna boli oba návrhy posunuté do druhého čítania hlasmi koalíčných poslancov. V druhom čítaní bol zákon o vyšších územných celkov prerokovaný v júli. Dôležitým momentom v celom legislatívnom procese bolo hlasovanie o pozmeňovacom návrhu z dielne HZDS na zriadenie 8 samosprávnych krajov. Tento návrh získal podporu až 84 poslancov zo 143 prítomných. Konkrétne sa jednalo o 40 poslancov HZDS, 13 poslancov SNS, 21 poslancov SĽ, 7 poslancov SOP, jedného poslanca SDK – DS a dvoch nezávislých poslancov. Proti spomínanému návrhu sa postavili najmä poslanci SDK, SMK a KDĽ. V záverečnom hlasovaní za zákon ako celok hlasovalo 112 poslancov zo 143 prítomných. K pôvodným podporovateľom návrhu sa pridali aj poslanci SDK a poslanci klubu SOP – LDÚ – SZS. Obdobným spôsobom bol schválený aj zákon o voľbách do samospráv VÚC. Práve v prípade hlasovania o novom územnosprávnom usporiadaní štátu sa potvrdili obavy z krehkej koalíčnej spolupráce. Strany SĽ a SOP, ktoré síce nevyužili právo veta pri prijímaní vládneho návrhu, ale v plnej miere využili svoju rozhodujúcu pozíciu pri samotnom hlasovaní a priklonili sa k návrhu 8 krajov ako správnych tak aj územných celkov. Poslanecký klub SDK svoj postup obhajoval tým, že napriek negatívnemu postoju k modelu 8 krajov, ale z obáv pred úplným zablokovaním nevyhnutnej reformy, sa priklonili k akémukoľvek zriadeniu regionálnej samosprávy (Mesežnikov – Nižňanský, 2002).

Výsledný prijatý zákon sa tak výraznou mierou odlišoval od pôvodného vládneho návrhu. Parlament tak neodobril zmenu územnosprávneho členenia na 12 krajov a rozhodol o zachovaní pôvodného modelu 8 krajov. Zákon NR SR č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov bol prijatý 4. júla 2001.

Vyššie územné celky – samosprávne kraje od r. 2002.

Zdroj: Volko – Kiš, 2007.

Zákon o samospráve vyšších územných celkov definuje vyšší územný celok ako „samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky“, jeho územie je „zhodné s územným obvodom kraja“. (Z. č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov). Obdobne ako pri miestnej samospráve aj pri tejto forme sa ustanovili orgány samosprávy, ktoré sa vzťahovali pochopiteľne na väčšie územie. Orgánmi VÚC sú predseda a zastupiteľstvo. (Horváth, 2007, s. 93). Tým, že sa územie vyššieho územného celku zhoduje s územím kraja ako územnej jednotky pre výkon štátnej správy, Slovenská republika prevzala symetrický model územného a administratívneho usporiadania štátu.

So zavedením nového prvku v systéme verejnej správy na Slovensku – vyšších územných celkov – sa objavila potreba zákonnej úpravy demokratického výberu regionálnych zástupcov do orgánov samosprávnych krajov. Zákon č. 303/2001 Z.z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov bol NR SR prijatý taktiež 4. júla 2001. Voľby do orgánov samosprávnych krajov sa konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním. Zákon zaviedol väčšinový volebný systém, za poslancov zastupiteľstva sú zvolení kandidáti, ktorí získali najväčší počet platných hlasov a za predsedu samosprávneho kraja je zvolený ten kandidát, ktorý získal nadpolovičnú väčšinu platných hlasov. Prvé voľby do orgánov sa uskutočnili 1. a 15. decembra 2001, kedy sa uskutočnilo druhé kolo volieb predsedov samosprávnych krajov s výnimkou Bratislavského samosprávneho kraja, kde sa kandidátovi podarilo získať potrebnú väčšinu už v prvom kole volieb.

K realizácii tejto fázy reformy verejnej správy bolo tiež potrebné vyriešiť presun kompetencií zo štátu na obce a vyššie územné celky. Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky „ustanovil prechod pôsobností z ministerstiev, z krajských úradov a z okresných úradov na obce a na vyššie územné celky, ktorými sú podľa osobitného zákona samosprávne kraje“ (Z. č. 416/2001 Z.z.).

Vo vzťahu k decentralizácii boli prijaté aj tieto zákony: Zákon o samospráve VÚC, Zákon o voľbách do orgánov samospráv VÚC, Zákon o majetku obcí, Zákon o majetku VÚC, Zákon o rozpočtových pravidlách, Zákon o obecnom zriadení a Zákon o prechode kompetencií, ktorým sa novelizovalo 20 rezortných zákonov.

Samosprávne kraje začali reálne vykonávať svoju činnosť 1. januára 2002. Zriadenie samosprávnych krajov predstavovalo významný posun v reforme verejnej správy. Ich vytvorením totiž mohli regióny začať s endogénnou rozvojovou politikou, ktorá bola založená na utilizovaní svojho vlastného rozvojového potenciálu. Posilnenie postavenia samosprávy viedlo k priblíženiu samosprávy k občanom. Nerealizovanie reformy smerom k vytvoreniu druhej úrovne samosprávy by viedlo k ohrozeniu dôsledného realizovania princípu subsidiarity a znamenalo by to prekážku pri adaptovaní územnej štruktúry štátov Európskej únie (Tichý, 2005).

3. GENÉZA REGIONÁLNEJ SAMOSPRÁVY V PODMIENKACH ČESKEJ REPUBLIKY

Obdobne ako v prípade Slovenska aj Česká republika stála pred výzvou vytvoriť regionálnu úroveň miestnej samosprávy ako znak modernej a demokratickej verejnej správy. Ako sme uviedli, existenciu krajov - vyšších územných samosprávnych celkov predpokladal už text Ústavy Českej republiky zo dňa 16. decembra 1992. Konkrétne sa jedná o čl. 99 a následne čl. 100, ktorý definuje územný samosprávny celok ako „územné spoločenstvo občanov, ktorí majú právo na samosprávu“ (Ústava Českej republiky, čl. 100).

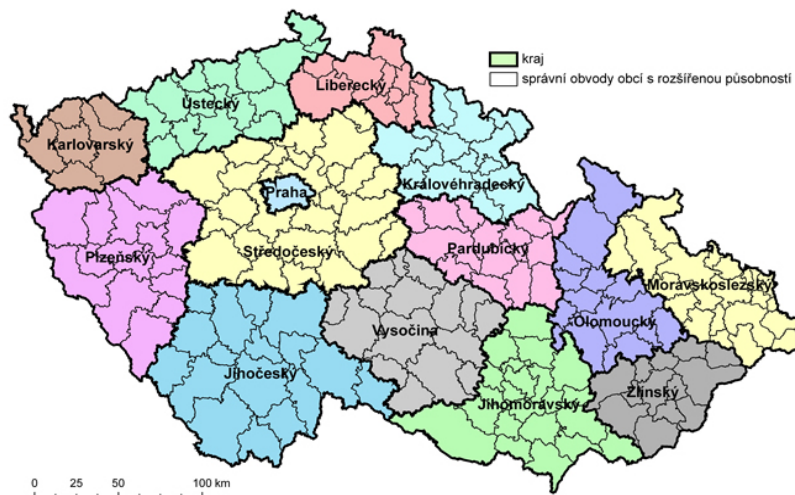
Avšak rovnako ako aj v podmienkach Slovenska, zostalo zriadenie regionálnej úrovne samosprávy len v deklaratívnej podobe. Dôležitým krokom k reálnemu vytvoreniu samosprávnych celkov druhej úrovne bolo prijatie ústavného zákona č. 347/1997 Zb. o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov a o zmene ústavného zákona Českej národnej rady č. 1/1993 Zb. Predmetný zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2000 a zriaďoval samosprávne kraje ako celky pre výkon územnej samosprávy (Z. č. 347/1997 Zb.).

Samotný proces prijímania zákona č. 347/1997 Zb. však nebol bezproblémový a rozprúdil vyhrotenú diskusiu. Dve antagonistické skupiny boli tvorené na jednej strane podporovateľmi schváleného modelu územného členenia a na strane druhej poslancami, ktorí presadzovali obvody krajov v hraniciach, ktoré by kopírovali stav z roku 1960 - 1990. Argumentovali najmä väčšou súčinnosťou s veľkou časťou orgánov štátnej správy. V tejto súvislosti je nutné dodať, že v

podmienkach Českej republiky boli síce v roku 1990 zrušené Krajské národné výbory, avšak pre správu štátu naďalej fungovalo 8 územných obvodov krajov stanovených zákonom č. 36/1960 Zb. Z uvedeného vyplýva, že v ČR jestvovali dve krajské úrovne (Valeš a kol., 2006).

Grafická podoba 14 krajov v Českej republiky od roku 2000.

Zdroj: Stránka Ministerstva vnútra ČR.

Zákon č. 347/1997 Zb. tak definitívne stanovil nasledujúci menoslov krajov s konkrétnymi krajskými mestami:

- Karlovarský (Karlovy Vary)
- Plzeňský (Plzeň)
- Jihočeský (České Budějovice)
- Ústecký (Ústí nad Labem)
- Středočeský (Praha)
- Liberecký (Liberec)
- Královohradecký (Hradec Králové)
- Pardubický (Pardubice)
- Vysočina (Jihlava)
- Olomoucký (Olomouc)
- Jihomoravský (Brno)
- Moravskoslezský (Ostrava)
- Zlínský (Zlín)

V poradí štrnástym krajom sa stala Praha, k čomu došlo na základe zákona č. 131/2000 Zb. Tento model bol viackrát podrobený kritike a

to najmä so zreteľom na vhodnosť vymedzenie hraníc krajov. Jedným z hlavných pilierov kritiky bolo nereflektovanie historického vývoja územného členenia krajiny ale i iných regionalizačných kritérií (Čechák, 2004).

Aby mohli samosprávne kraje aj reálne fungovať bolo potrebné prijať aj ďalšiu sústavu zákonných noriem. Jednou z právnych úprav tohto charakteru bol Zákon o krajoch č. 129/2000 Zb., ktorý vymedzoval a určoval ich kompetencie, a taktiež Zákon č. 130/2000 Zb., ktorý upravoval spôsob voľby jednotlivých zástupcov krajov (Valeš a kol., 2006).

Existencia neprehľadnej spleti dvoch krajských úrovní so sebou niesla aj ďalší významný problém. Ten sa stal citelný už počas pridruženého členstva Českej republiky k EÚ. Nekompatibilita územných celkov štátu a európskych plánovacích a štatistických jednotiek (tzv. NUTS), ktoré slúžia aj na čerpanie viacerých typov štrukturálnych fondov, bola v konečnom dôsledku riešená zákonom č. 248/2000 Zb. o podpore regionálneho rozvoja. Na jeho základe boli vytvorené tzv. regióny súdržnosti (Čechák, 2004). Vznikli tak nové územné obvody, ktoré buď boli totožné s územným obvodom samosprávneho kraja (Praha, Moravskoslezský, Stredočeský), alebo v sebe zahŕňali územie viacerých krajov (región Jihovýchod - Jihomoravský, Vysočina; región Jihozápad - Jihočeský, Plzeňský; región Severozápad - Ústecký, Karlovarský; región Středomoravský - Olomoucký, Zlínsky; región Severovýchod - Liberecký, Královohradecký, Pardubický). V zmysle zákona boli vytvorené aj regionálne rady, ktoré sú riadiacim orgánom Regionálneho operačného programu (Z. č. 248/2000 Zb.).

4. ZÁVER

Uvedené spôsoby, akými došlo k zriadeniu regionálnej samosprávy v Českej republike a Slovenskej republike vykazujú viaceré podobnosti no i odlišnosti. Tá prvá skupina je zastúpená jednak vývojom pred rokom 1993, ale aj prijatím zákona o novom územnom usporiadaní, ktorý nadobudol účinnosť až o niekoľko rokov. Podobnosti nájdeme aj pri technicko - formálnej úprave druhej úrovne samosprávy, ktorá používa obdobnú terminológiu (kraje - vyššie územné celky). Pre obe krajiny je taktiež príznačná pomerne početná skupina odporcov súčasného územného usporiadania, ktoré údajne odporuje hneď niekoľkým regionalizačným kritériám. Asi najmarkantnejší rozdiel sa javí vo využití symetrického resp. asymetrického modelu priestorovej organizácie verejnej správy. Kým v SR bol aplikovaný nový model 8 + 8 krajov, v podmienkach ČR bol podporený rozdielny počet správnych a územných celkov ako dedičstvo minulosti. Veľkou inšpiráciou v územnom usporiadaní by mohli byť pre Slovenskú republiku tzv. regióny súdržnosti, využívané Českou republikou vo vzťahu k EÚ, ktoré zaručujú lepšiu kompatibilitu s plánovacími a štatistickými jednotkami NUTS. V tomto smere je však na mieste vytknúť Českej republike prílišnú diferenciáciu a neprehľadnosť celého modelu priestorového členenia, ktoré často krát spôsobuje duplicitu a nejednoznačnosť vo výkone správy štátu. Avšak veríme, že síce dlhodobý a komplikovaný spôsob zriadenia regionálnej

samosprávy bude mementom pre nasledujúce kroky jednotlivých vlád a nesiahnu na, ale práve naopak budú modernizovať, jeden z pilierov demokraticky riadenej spoločnosti.

Literature:

- ČECHÁK, V. 2004: Vývoj verejnej správy v Československu a České republice. Praha: EUPRESS. 264 s. ISBN 80-86754-22-7
- Horváth, P. Politický systém Slovenskej republiky. Trnava: UCM 2007, 137 s. ISBN 978-80-89220-84-7
- Koncepcia decentralizácie a modernizácie verejnej správy, 2001. [online] Bratislava, 2001 Dostupné na internete: <http://www.mesa10.sk/subory/archiv/980982000_koncepcia_decentralizacie_2001.pdf>
- MESEŽNIKOV, G. – NIŽŇANSKÝ, V. 2002. Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002. Súvislosti, aktéri, voľby. Bratislava: IVO - Inštitút pre verejné otázky, 2002. 253 s. ISBN 80-88935-30-X.
- NIŽŇANSKÝ, V. 2005. Decentralizácia na Slovensku. Bilancia nekonečného príbehu 1995 – 2005. Bratislava: Úrad vlády SR. Kancelária splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy. 2005. 431 s. ISBN 8096944711.
- Reforma verejnej správy v SR (Slávik). [online]. [cit. 2012-11-19] Dostupné na internete:< www.infostat.sk/vdc/pdf/slavikdoc.pdf>
- SOKOLOVSKÝ, L. 1995. Verejná správa bola vždy mocenským nástrojom. In SME [online]. 24.4.1995 [cit. 2012-09-19]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/2120470/verejna-sprava-bola-vzdy-mocenskym-nastrojom.html>>
- Stratégia reformy verejnej správy v Slovenskej republike. 1999 [online] Bratislava, 1999 [cit. 2012-09-08] Dostupné na internete:<https://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/kpol/publikacie/lastic/ucebnytext_us/strategia_071999.pdf>
- ŠVEDA, D. a kol. 1996. Nové územnosprávne členenie a organizácia miestnej štátnej správy. Bratislava: Epos, 1996. 226 s. ISBN 80-88810-59-0
- TICHÝ, D. 2005. Fiškálna decentralizácia ako súčasť reformy verejnej správy : dizertačná práca, Bratislava : EUBA, 2005. 247 s.
- Valeš, L. (2006): Politologické aspekty verejnej správy. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 246 s. ISBN 80-7380-010-1
- VOLKO, V. – KIŠ, M. 2007. Stručný prehľad vývoja územného a správneho členenia. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2007. 117s.

Contact – email

marek.vrbincik@ucm.sk